

Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi
Journal of Social Research and Behavioral Sciences

ISSN:2149-178X

**Avrupa Birliği Kurumsal Yapısında Yerel Ve Bölgesel Yönetimleri Temsil Eden Bir
Organ: Bölgeler Komitesi***

Prof. Dr. Ramazan ŐENGÜL*

Özet

Avrupa Birliği (AB) bütünleşme sürecinin sorunsuz şekilde işlemesi yerelin desteğini önemli kılmaktadır. Halka en yakın birimler olarak yerel ve bölgesel yönetimler AB kurumları ile vatandaşlar arasında güçlü bir irtibatın kurulmasında etkili bir ara düzeydir. Ayrıca AB mevzuatının önemli bir kısmının yerel düzeyde uygulanması yerel ve bölgesel yönetimlerin AB karar süreçlerine katılımını gerektirmiştir. Maastricht Antlaşması'nda Bölgeler Komitesinin kurulması ile yerel ve bölgesel yönetimlerin AB kurumsal yapısı içinde resmi temsili sağlanması sözkonusu gereksinime verilen bir cevaptır. Bu sayede yerel ve bölgesel yönetimlerin AB kurumları nezdinde seslerini duyurma imkanı ortaya çıktığı gibi AB politikalarının gerek hazırlanması ve gerekse uygulama sürecine katılımları mümkün hale geldi. Bölgeler Komitesinin amacı AB kurumlarınca hazırlanan yasa ve politikaların yerel beklenti ve ihtiyaçlar doğrultusunda çıkmasını sağlamaktır. AB'nin çok önemsediği ve önemli bir bütçe ayırdığı bölgesel politikalardan istenen verimin alınmasında AB kurumlarının Bölgeler Komitesi ile kuracağı sağlıklı bir ilişki önem taşımaktadır. Çalışmanın amacı, kendisine tanınan statü bağlamında Bölgeler Komitesinin AB karar ve politika süreçlerindeki etkisini ortaya koymaktır. Çalışmada AB mevzuatı, AB Komisyon rapor ve belgeleri ile Bölgeler Komitesi rapor ve belgeleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Bölgeler Komitesi, Yerel ve Bölgesel Yönetimler

An Organ, Which Represents The Local And Regional Governments in The Organizational Structure Of European Union: Committee of The Regions

The issue lessimplimentation of the European Union (EU) integration process makes local support important. Local and regional authorities, as the closest units to the public, are an effective intermediate level for enabling strong relation between EU institutions and citizens. Otherwise, the implementation of a significant part of EU legislation at the local level required local and regional governments to participate in EU decision-making processes. The establishment of the Committee of the Regions in the Maastricht Treaty and provision of official representations of local and regional governments in the EU institutional structure is a response given the necessity. Thus, local and regional governments gain importance in the presence of EU institutions,at the same time it became possible to take part in preparation of EU policies as well as participation in the implementation process. The aim of the Committee of the Regions is to ensure that the laws and policies which are prepared by

---

* 28-30 Nisan 2018 tarihinde Antalya'da düzenlenen Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumunda sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş tam metin halidir.

* Kocaeli Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü ramazan.sengul@kocaeli.edu.tr

the EU institutions, are in line with local expectations and requirements. It is crucial to get efficiency from regional policies for EU,so it is important that EU institution shaving a good relationship with the Committee of the Regions. The aim of this study is to determine the effects of the Committee of the Regions in EU decision making and policy processes, in the context of its status. In accordance with the aim of the study, EU legislation, the EU Commission reports and documents, and the Committee of the Regions reports and documents were examined.

Keywords: European Union, Committee of the Regions, Local and Regional Governments

Giriş

Avrupa Birlięi (AB)'nde Maastricht Antlaşması ile birlikte yerellik/yerindenlik (subsidiarité) ilkesi yasal bir dayanağa kavuşmuştur. Bu ilkeyle birlikte AB içinde faaliyetlerin yurütulmesinde yerel ve bölgesel yönetimler için güçlü bir yasal zemin ortaya ıktı. Yerellik ilkesinin uygulanması vatandaşlara en yakın birimlerin yetkili ve sorumlu olmasını gerektirir. AB politikalarının yerel ve bölgesel düzeyde etkileri dikkate alındığında yerel yönetimlerin idari kapasitelerinin güçlendirilmesi eğilimi güç kazanmıştır. AB politikalarının başarılı olması ve müktesebatın birörnek şekilde uygulanması yerel yönetimlerin göstereceği performans ile yakından ilişkilidir. AB politikalarının yerel ihtiyaçlarla uyumunun sağlanması yerel ve bölgesel yönetimlerin görüş ve önerilerinin önemli olduğunun ortaya çıkması bu yönetimlerin AB kurumsal yapısı içinde temsilini bir ölçüde zorunlu hale getirmiştir. Aynı zamanda AB inşa sürecinde yerel ve bölgesel yönetimlerce dile getirilen dışlanmışlık eleştirilerinin giderilmesini sağlamak üzere Maastricht Antlaşması ile Bölgeler Komitesi kurulmuştur.

Demokratik meşruiyete sahip Bölgeler Komitesi AB'nin diğer kurumlarıyla kıyaslandığında ulusüstü düzey ve ulusal düzey ile vatandaş arasında bir konuma sahiptir. Mevcut konumu itibariyle AB ile vatandaşlar arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesine aracılık etmesi beklenmektedir. Bölgeler Komitesinin kurulması ile birlikte üye ülkelerin sadece ulusal hükümetleri değil, yerel ve bölgesel yönetimleri de AB politikalarını etkileyebilme gücüne sahip oldu. Maasricht Antlaşmasına giren yerellik ilkesine işlerlik kazandırmaya alışan Bölgeler Komitesi AB politikalarının yerel ve bölgesel çıkarlarla uyumlaştırılması misyonuna odaklanmaktadır. AB politikalarının yaklaşık üçte ikisinin bölgesel ve yerel düzeyde etkileri olduğu ve AB'nin temel hedeflerinden birisinin bölgelerarası gelişmişlik farkının ortadan kaldırılması olduğu hususları Bölgeler Komitesinin misyonunu önemli kılmaktadır.

Bölgeler Komitesinin Avrupa Birliği Kurumsal Yapısına Giriş

AB sınırları içindeki yerel ve bölgesel yönetimler coğrafi alanları kültür, tarih, çevre ve sosyo-ekonomik özellikleri açısından oldukça farklılık göstermektedir. AB vatandaşlarının 1/3'den fazlası sınır bölgelerinde yaşamakta ve çalışmaktadır. AB yasalarının önemli bir kısmının uygulanması yerel ve bölgesel yönetimlerin sorumluluğundadır (BK, L'etat de l'union europeen, 2017:3-4). AB, bölgesel politikalar için bütçesinin yaklaşık 1/3'nü ayırmaktadır. 2007-2013 döneminde AB bütçesinde bölgesel politikalara 347 milyar euro tahsis edilmişken 2014-2020 dönemi bu miktar 325 milyar euro olarak kabul edilmiştir (Bricault, 2014:577).

Bölgesel politikaların AB için önem arzemesi devletaltı birimlerin AB kurumsal yapısı içinde temsil edilmesi tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Yerel yönetimler 1988'den beri Yerel ve Bölgesel Yönetimler Danışma Konseyi aracılığıyla AB Komisyonu ile iletişim halinde olup bölgesel kalkınma ile ilgili olarak kendisine danışılmaktaydı (Nouveau, 2011:221, dipnot 539). Bununla birlikte 1992 Maastricht Antlaşması Avrupa'nın bütünleşmesi sürecinde bölgelerin daha önemli bir rol oynamaları için önemli bir adım olmuştur. Bu antlaşmayla Bölgeler Komitesinin kurulması bölgelerin Avrupa'nın bütünleşme sürecinde resmi olarak temsil edilmesini sağlayarak bu süreçteki tartışmaları sonlandırmıştır (Keleş, 1997:20; UCLG-MEWA, 2005:135). Maastricht Antlaşması ile AB kurumsal yapısının bir parçası haline gelen Bölgeler Komitesi esasen danışma nitelikli bir yapı olarak dizayn edildi (Nouveau, 2011:221). Maastricht Antlaşması'ndan önce AB kurumsal yapısında resmi bir konumu olmayan Bölgeler Komitesine sınırlandırılmış bir statü tanınmakla birlikte bölgelerin ilk kez en üst düzeyde temsil hakkı kazanması AB inşa sürecinde dikkat çeken bir gelişme ve yeniliktir (Demiral, 2006: 138). Yeni bir organ olarak AB kurumsal yapısına giren Bölgeler Komitesi, 1957'den beri varlığını sürdüren Ekonomik ve Sosyal Konsey modeline benzer şekilde kurulmuş olup bu konseyin üstünde bir statüye sahip değildir. Üye dağılımını düzenleyen hükümlerde olduğu gibi her iki organa ilişkin hukuki çerçevede belli ölçüde benzerlikler mevcuttur (Nouveau, 2011:226).

AB'nin kurumsal işleyişinde yerel ve bölgesel yönetimler açısından daha az dikkati çeken diğeri bir yenilik ise antlaşmalarda yapılan değişikliklerle bölgesel yönetimlere sınırlandırılmış koşullarda AB Konseyi'nde temsil edilme imkanının sağlanmasıdır. Maastricht Antlaşması'ndan önce devletler AB Konseyi'nde hükümetin bir bakanı tarafından temsil edilmekte iken bu antlaşmayla beraber merkezi hükümetin yetkilendirilmesiyle bölgesel

yönetim bakanlarının kendi yetki alanlarındaki konularda AB Konseyi'ne katılımı mümkün hale gelmiştir (Nouveau, 2011:222, dipnot 541).

AB düzeyinde bütünleşme politikalarının başarısında yerel halkın temsilcilerinin önemli bir rol oynayacağı yönündeki yaygın görüşler Bölgeler Komitesinin kurulması ile karşılık bulmuş oldu. Bölgeler Komitesinin AB'nin merkezileşmiş yapısına yönelik eleştirilerin tolere edilmesinde ve bölgesel entegrasyonun sağlanmasında kolaylaştırıcı etkisi olacağı beklenmektedir (Özer, 2006:43-44). Kada'ya göre Bölgeler Komitesi siyasal bir meclis olup AB nezdinde "yerel yönetimlerin sesi işlevini" görmektedir. AB mevzuatının yaklaşık ¾'ünün yerel ve bölgesel düzeyde uygulandığına dikkat çeken Kada, mevcut konumu sayesinde Bölgeler Komitesinin bir yandan AB mevzuatının hazırlanmasında yerel ve bölgesel yönetimlerin görüşlerini dile getiren bir misyon üstlendiğini belirtmektedir. Diğer yandan Bölgeler Komitesinin varlığı vatandaşların AB inşa sürecinin dışında kaldığı endişelerini ortadan kaldırmak için fırsat yaratmıştır. Demokrasi açığı olarak görülen bu sorunun aşılmasının yolu vatandaşa en yakın yerel seçilmişlerin sürece dahil edilmesi olarak görülmüştür (Kada, 2010:36-37).

Kurulduğundan itibaren AB kurumsal yapısı içinde danışma organı olarak konumlandırılan Bölgeler Komitesinin yasal konumundan memnun olmadığının altını çizmek gerekir. 1996 ve 2000'li yıllarda verdiği görüşlerde Bölgeler Komitesi, devamlı bir şekilde olarak AB kurumu haline gelme istencini ortaya koydu. Bu yöndeki bir değişikliğin gerçekleşmemesinde AB Parlamentosu'nun tavrının belirleyici olduğu görülmektedir. AB Parlamentosu kendisini doğrudan demokratik meşruiyete sahip tek kurum olarak kabul etmektedir. Bölgeler Komitesinin AB kurumuna dönüşmesi ve doğrudan yasama süreçlerine dahil olarak ikinci bir meclis haline gelip kendisine rakip olmasından çekinmektedir. Bölgeler Komitesi günümüze değin AB kurumu haline gelemediyse de antlaşmalarda yapılan değişikliklerle çeşitli kazanımlar elde etmiştir (Nouveau, 2011:239-242; Stuth, 2006:18).

Bölgeler Komitesinin Yapısı

AB yapısı içinde resmi hüviyet kazanmasını takiben Bölgeler Komitesinin yapısı, çalışma ilke ve yöntemlerinin yenilediği görülmektedir. Keleş ve Mengi'ye göre Bölgeler Komitesinin geçirmiş olduğu bu değişimin iki nedeni bulunmaktadır. Birinci neden AB düzeyinde bölgesel politikaların giderek önem kazanması iken ikinci neden AB'nin sürekli genişleme eğilimidir. Bölgeler Komitesinin geçirdiği yapısal değişimi AB antlaşmalarında görmek mümkündür (Keleş ve Mengi, 2017:136-137).

Bölgeler Komitesi, üye devletlerden gelen yerel ve bölgesel yönetim temsilcilerinden oluşur ve 350 üyeye sahiptir. Bölgeler Komitesi Maastricht Antlaşması'nda belirtilen iç tüzüğünü kabul edip AB Konseyi tarafından onaylanana kadar Ekonomik ve Sosyal Konseyin iç tüzüğüne göre faaliyetlerini yürüttü. Bölgeler Komitesinin 17/18 Mayıs 1994 tarihindeki toplantısında kabul edilen iç tüzük AB Konseyi tarafından 25 Mayıs 1994'de onaylandı (Nouveau, 2011:228 dipnot 550).

Üye Kompozisyonu

Bölgeler Komitesinde üye sayısı, AB'yi oluşturan devletlerin nüfus ve parlamenter ağırlığına göre belirlenir. Bölgeler Komitesi üyeleri AB üyesi devletin önerisi üzerine AB Komisyonu tarafından atanır. Her ülke aday belirleme yönteminde serbest olmakla beraber önerilen adayların üye devletin yerel/bölgesel, coğrafi ve siyasal dengelerini gözetenek belirlenmesi beklenir. Üyeler ya yerel ve bölgesel yönetimlerin seçilmiş üyeleridir, ya da onları temsil eden ve seçilmiş yerel meclisler önünde sorumlu olan kişilerdir. Bölgeler Komitesinin yasama meclisi örneğinde teşkilatlandığı ve bünyesinde bulunan siyasal grupların Avrupa siyasal yapısının temel görüşlerini temsil ettiği dile getirilmiştir. Nitekim Bölgeler Komitesi içindeki siyasal grupların Avrupa Sosyalist Parti Grubu, Avrupa Halk Partisi Grubu Avrupa İçin Liberaller ve Demokratlar Birliği ile Uluslar Avrupası ile Avrupa İttifak Birliği grupları olduğu görölmektedir (Kada, 2010:37). Siyasal birliktelikler dışında Bölgeler Komitesi üyelerinin ortak özellikler üzerinden grup oluşturabilmeleri mümkündür. Örneğin dağlık bölgeler, çevre bölgeler kendine özgü sorunlara sahip olduğu için grup oluşturabileceği gibi göç, ekonomik kalkınma gibi ortak sorunlara sahip bölge temsilcileri de kendi aralarında grup oluşturabilirler (Nouveau, 2011:232).

Tablo:Ülkelere Göre Bölgeler Komitesinin Üye Dağılımı

ÜLKELER	ÜYE SAYILARI	ÜLKELER	ÜYE SAYILARI	ÜLKELER	ÜYE SAYILARI
ALMANYA	24	BELÇİKA	12	İRLANDA	9
BİRLEŞİK KRALLIK	24	MACARİSTAN	12	HIRVATİSTAN	9
FRANSA	24	PORTEKİZ	12	LİTVANYA	9
İTALYA	24	İŞVEÇ	12	LETONYA	7
İSPANYA	21	BULGARİSTAN	12	SLOVENYA	7
POLONYA	21	AVUSTURYA	12	ESTONYA	6
ROMANYA	15	SLOVAKYA	9	KIBRIS CUMHURİYETİ	5
HOLLANDA	12	DANİMARKA	9	LÜKSEMBURG	5
YUNANİSTAN	12	FİNLANDİYA	9	MALTA	5
ÇEKYA	12				
TOPLAM			350		

Kaynak: <http://cor.europa.eu/fr/about/nationaldelegations/Pages/national-delegations.aspx> (Erişim Tarihi:27/12/2017).

Bölgeler Komitesi üyelerinin üye devletin teklifi üzerine AB Konseyi tarafından seçilmesi üye devletlerin Bölgeler Komitesi üzerinde reel bir şekilde etkili olduğunu göstermektedir. Bu etki komiteye üye önermek yoluyla doğrudan bir hal alırken AB Konseyi'nin onaylaması yoluyla dolaylı bir şekilde kendini gösterir (Nouveau, 2011:227). Maastricht Antlaşması, Bölgeler Komitesi üyelerinin belirlenmesinde tüm inisiyatif üye devletlere bırakmıştı. Bölgeler Komitesi üyelerinin tamamen bölgesel yönetim temsilcileri veya yerel yönetim temsilcilerinden mi oluşacağını açıkça belirtmediği gibi her iki yönetim basamağından üye seçilecekse bunun oranının ne olacağını da düzenlenmemişti. Bölgeler Komitesi için üye önerme konusundaki yöntem üye devletlerin tercihine bırakılmıştı. Federal devletler ile İspanya ve İtalya gibi bölgesel devletler çoğunlukla bölge yönetim temsilcilerini

seçmektedirler. Örneğin Almanya Bölgeler Komitesi içinde 24 üyeye sahip olup bu üyelere 21'ini eyaletlere ve 3'nü belediyelere ayırmıştır. İspanya 21 üyeye sahip olup 17'si özerk topluluk başkanları için 4'ü yerel yönetim temsilcilerine tahsis edilmiştir. Portekiz, Lüksemburg, İsveç gibi bölge yönetimlerinin olmadığı ya da gelişmediği ülkelerde yerel yönetim temsilcileri ağırlıktadır. Fransa'da ise karışık bir prosedür benimsemiştir. Bölgeler Komitesi'nde Fransa'ya bırakılan 24 üyeliğin, 12'si bölge yönetimi temsilcileri, 6'sı il yerel yönetim temsilcileri ve 6'sı belediye temsilcileri için ayrılmıştır (Noureau, 2011:228). Her ne kadar model İçişleri Bakanının önerisi üzerine başbakanın karar vermesi üzerine kuruluysa da AB Konseyi'ne sunulan liste, Fransa Belediye Başkanları Birliği, Fransa İller Birliği ve Fransa Bölgeler Birliği'nin önerilerini dikkate alarak hazırlanmaktadır. Bölgeler Komitesi üyeliği için liste belirlemede uygulan yerele danışma yönteminin üye ülkeler içinde Fransa'ya özgü olmadığına altını çizmek gerekir (Noureau, 2011:229).

Nice Antlaşması, Maastricht Antlaşması'ndaki belirsizliği ortadan kaldırarak üye ülkelerin önerdiği adayların yerel/bölgesel seçilmiş olmaları veya seçilmiş meclis önünde politik olarak sorumlu olmaları esasını benimsedi. Ayrıca Nice Antlaşması ile birlikte önerilen üyelerin AB Konseyi tarafından onaylanmasında oybirliği yerine nitelikli çoğunluk esasına geçildi (Noureau, 2011:231). Uygulamada seçilen üyelerin temsil ettikleri bölgelerin ya da yerel yönetimlerin eyalet/bölge başkanı, başbakanı, belediye başkanı gibi en üst düzey temsilcileri olduğu görülmektedir. Üyeler görevlerini bağımsız şekilde yerine getirirler. Bu konudaki ilgili antlaşma hükmünde belirtilen tam bağımsızlık ifadesi üyelerin bağlı buldukları devletlerin hükümetlerinden ve birliğe bağlı kuruluşlardan emir almadan çalışacağı şeklinde yorumlanmıştır. Üyelerin birliğin genel çıkarları doğrultusunda görev yapması ise icra edilen görevin Avrupa Birliği hukuku içinde yerine getirilmesi olarak anlaşılmıştır (Aktaran Esen, 2004:101). Bölgeler Komitesi üyelerinin geldikleri ülkelerin hükümet ve parlamentolarından emir almayacakları antlaşmalarda dile getirilmiş olmasına karşın uygulamada komite üyelerinin kendi ülkelerinin siyasi pozisyonlarına göre hareket ettiği ve merkezi hükümetin görüşlerinden ayrılmadıklarına şahit olunmaktadır (Stuth, 2006:17-18).

Teşkilatı

Bölgeler Komitesi, yerel ve bölgesel düzeyde karşılaşılan sorunların çözümleri için AB yasa ve politikalarını etkilemeye çalışır. Bölgeler Komitesi faaliyetlerini büro, genel kurul, komisyonlar ve genel sekreterlik aracılığıyla yürütür.

Büro: Büro, Bölgeler Komitesindeki siyasal kompozisyonu yansıtabilecek şekilde oluşturulur. Büroda bir başkan, birinci başkan yardımcısı ve her üye ülke için bir tane olmak üzere 28 başkan yardımcısı, diğer 28 üye ve siyasal grup başkanları bulunur. Başkanla birlikte büronun görev süresi 2,5 yıldır. Büro, Bölgeler Komitesinin “politik motoru” olarak kabul edilir. Her yeni dönemde Bölgeler Komitesinin politik programını hazırlayan büro, programın uygulanmasını da denetler. Aynı zamanda büro, Bölgeler Komitesinin komisyon ve genel kurul çalışmalarının koordinasyonundan sorumludur. Büro, bir yılda ortalama altı defa olağan toplantı yapar. Büronun toplantıları Bölgeler Komitesinin yıllık genel kurulları öncesinde gerçekleştirilir. Büronun olağanüstü toplantı yapması mümkündür (cor.europa.eu/fr/activities/bureau/pages/bureau.aspx).

Genel Kurul: Bölgeler Komitesi, üyelerinin tamamının katıldığı yılda altı genel kurul yapar. Bölgeler Komitesi üyeleri AB Parlamento üyesi olamazlar. Üyelerin görev süresi beş yıldır. Genel kurulda řu hususlar görüşülüp karara bağlanır (cor.europa.eu/fr/activities/plenary/pages/plenary_sessions.aspx):

a-Görüş, karar ve raporları kabul etmek

b-Bölgeler Komitesinin bütçesini kabul etmek

c-Her dönem başı Bölgeler Komitesinin politik programını kabul etmek

d-Büro üyelerini, başkan yardımcılarını ve başkanı seçmek

e-Bölgeler Komitesi nezdinde tematik komisyonları uygulamaya koymak

f- Bölgeler Komitesinin içtüzüğünü kabul etmek ve değiştirmek

Yukarıda sayılan hususlarda karar alma yetkisine sahip olsa da genel kurul, genelde komisyon ve siyasi gruplardan çıktığı şekliyle kararları kabul etmektedir. Karar tasarılarının genel kurulda değişikliğe uğramasına pek rastlanılmamaktadır. Genel kurul üyelerine ayrılan konuşma süresinin sınırlı tutulması da bu hususta etkili olmaktadır (Stuth, 2006:21).

Komisyonlar: AB Komisyonu'nun yasa önerileri konusunda Bölgeler Komitesindeki altı farklı komisyon görüş hazırlar. Komisyonların görüşleri genel kurulda değerlendirilir ve AB Komisyonu'nun yasa önerisi konusunda Bölgeler Komitesinin resmi pozisyonunun belirlenmesinde rol oynar. Yerel ve bölgesel yönetimleri ilgilendiren politikaların yasalaşma sürecinde AB Komisyonu yasal pozisyonunu belli ettikten sonra Bölgeler Komitesine danışmak zorundadır. Bölgeler Komitesi yerellik ilkesinin gereği olarak bölgesel ve ulusal parlamentolarla işbirliğine girer. Kendi komisyonlarının hazırladığı görüş Bölgeler Komitesinin genel kurulunda görüşülür ve karara bağlanarak resmi görüş halini alır. Yasa teklifinin AB'nin diğer kurumları tarafından değişikliğe uğratılması durumunda Bölgeler Komitesi resmi görüşünü tekrar gözden geçirir. AB'nin yetkili kurumlarınca kabul edilen yasa teklifinin yürürlüğe girmesinden sonra Bölgeler Komitesi izleme faaliyeti yapar. Söz konusu yasanın bölgesel ve yerel düzeydeki uygulamasını bilhassa yerellik ilkesine uygunluk yönünden takip eder. Yasa uygulamasının yerellik ilkesini ihlal ettiği kanaatine varması durumunda Bölgeler Komitesi, Avrupa Birliği yargı organlarına başvurma hakkını kullanır (cor.europa.eu/fr/activities/pages/cor-at-work.aspx).

Farklı komisyonların yetkileri Bölgeler Komitesinin esas politikalarına göre kurgulanmıştır. Komisyonların kompozisyonu Bölgeler Komitesindeki siyasal grupların temsiline göre gerçekleştirilir (cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/commissions.aspx). Bölgeler Komitesinin bünyesindeki komisyonlar şunlardır:

1-Vatandaşlık, Yönetişim, Dışilişkiler ve Kurumsal İşler Komisyonu (CIVEX): Bu komisyon, özgürlük, güvenlik, adalet, AB Temel Haklar Şartı, aktif vatandaşlık, yerinden yönetim, anayasal işler, çok düzeyli yönetim, yerel ve bölgesel yönetim, yasama kalitesinin güçlendirilmesi, yerindenlik ve ölçülülük, göç ve vize politikası, dışilişkiler, genişleme, akrabalık politikası, doğu ile ortaklık, AB'nin Akdeniz politikası, kalkınma için yerelde işbirliği, dışsal idari işbirliği ve kapasitenin güçlendirilmesi, uluslararası antlaşmalar ve uluslararası müzakereler ile uluslararası terörizm ve sınır kontrolleri alanlarında yetkilidir (cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=CIVEX).

2-AB Bütçe ve Coğrafi Uyum Politika Komisyonu (COTER): Bu komisyon, ekonomik, sosyal ve coğrafi uyum, alan düzenlemesi, kentsel politika, yapısal fonlar, konut, ulaşım, makro bölgeler, coğrafi işbirliği, bölgesel istatistikler, AB yıllık bütçesi, yerel ve bölgesel finans, coğrafi etki analizleri alanlarında yetkilidir (cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=COTER).

3-Ekonomi Politik Komisyonu (EKON): Bu komisyon, sanayi politikası, orta ve küçük işletmeler politikası, ekonomik ve parasal politika, ekonomik yönetişim, tek pazar, uluslararası ticaret ve gümrük hakları ile rekabet ve devlet yardımları alanlarında yetkilidir (cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=EKON).

4-Çevre, İklim Değişikliği ve Enerji Komisyonu (ENVE): Bu komisyon, iklim değişikliği, yenilenebilir enerjiler, çevre politikası, enerji sektöründe Avrupa sınırötesi ağlar, yeni enerji politikaları ve uzay politikaları alanlarında yetkilidir (cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=ENVE).

5-Doğal Kaynaklar Komisyonu (NAT): Bu komisyon, kırsal kalkınma, balıkçılık, gıda üretimi, deniz politikası, kamu sağlığı, tüketici hakları, ormanlar, sivil koruma ve turizm alanlarında yetkilidir (cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=NAT).

6- Sosyal Politika, Eęitim, İstihdam, Araştırma ve Kùltür Komisyonu (SEDEC): Bu komisyon istihdam, sosyal politika ve sosyal yardım, mobilite, fırsat eşitliği, eğitim ve formasyon, inovasyon, araştırma ve teknoloji, nùmerik strateji, AB bilgi toplumu, görsel-işitsel endüstri ve medya teknolojileri, gençlik ve spor, çok dillilik ve azınlık dillerinin desteklenmesi, kùltür ve kùltürel çeşitlilik alanlarında yetkilidir (cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=SEDEC).

Bölgeler Komitesindeki üyelerden herbiri yukarıda sayılan komisyonların bir veya ikisinde üyedir (Stuth, 2006:21)

Genel Sekreterlik: Bölgeler Komitesinin kararları Brüksel’de bulunan genel sekreterlik tarafından yürütülür. Genel sekreterlik bünyesinde genel sekretere bağlı olarak 600 memur görev yapar (cor.europa.eu/fr/about/secretary-general/Pages/secretary-general.aspx).

Bölgeler Komitesinin Ab Politikalarına Etkileri

İdari nitelikte yetkiler kullanabilen Bölgeler Komitesi faaliyetleri aracılığıyla AB kurumlarına katkı sağlamaktadır. Mevcut konumuyla Bölgeler Komitesi, AB’nin kararlarının meşrulaştırılmasında tamamlayıcı bir rol oynamaktadır (Nouveau, 2011:233).

Komite kelimesinin, üye devlet ve AB Konseyi’nin vesayeti altında olan yerel ve bölgesel yönetimlerin temsili meclisini ifade ettiği belirtilmiştir. Yerellik ilkesinin bekçisi olarak kabul edilen Bölgeler Komitesi, bir taraftan vatandaşları yerel ve bölgesel düzeyleri

dikkate alarak Avrupa inşa sürecine yaklaştırmak için çalışırken diğer yandan devlet altı birimler olan yerel ve bölgesel yönetimlerin AB kurumsal yapısında temsilini sağlamaktadır (Nouveau, 2011:224-225). Pierre Alexis Féral'a göre Bölgeler Komitesi faaliyetlerinde yerellik, yakınlık ve ortaklık olmak üzere üç temel prensip mevcuttur. Hizmetleri halka en yakın birimlerin görmesini ifade eden yerellik prensibi Bölgeler Komitesini oluşturan antlaşma hükümlerinde belirtilen bir prensiptir. Yakınlık prensibi ile amaçlanan AB yönetim kademelerinin vatandaşa yakın olmalarıdır. Yakınlık ilişkisi sayesinde vatandaşlar kurumsal sorumluları ve katılım mekanizmalarını öğrenirler. Ortaklık prensibi Avrupa düzleminde iyi yönetişimin gereği olup AB, ulusal, bölgesel ve yerel gibi farklı yönetim kademelerinin karar süreçlerinde işbirliği içinde çalışmasını ifade eder (Kada, 2010:38-39).

AB antlaşmaları AB Komisyonu ve AB Konseyi'ne yerel ve bölgesel düzeyde etkileri olacak kararlar hakkında Bölgeler Komitesine başvuruyu zorunlu tutmaktadır. Maastricht Antlaşmasında bu kapsamda ekonomik ve sosyal uyum, Avrupa sınırötesi altyapı ağı, sağlık, eğitim ve kültür olmak üzere beş alan belirlenmişti. Amsterdam Antlaşması bu alanlara istihdam politikası, sosyal politika, çevre, mesleki formasyon ve ulaşım olmak üzere beş alan daha ilave etti. Böylece AB faaliyet alanlarının önemli bir kısmı Bölgeler Komitesinin yetki kapsamına girmiş oldu. AB antlaşmalarında sayılan alanlar dışında AB kurumları Bölgeler Komitesine yerel ve bölgesel sonuçları olacaklarını düşündükleri herhangi bir konuda danışabilir. Ayrıca Bölgeler Komitesi, kendi inisiyatifiyle görüş hazırlayıp bu konuların AB gündemine girmesini sağlayabilir (Kada, 2010:38).

AB Konseyi ve AB Komisyonu özellikle sınırötesi işbirliğine ilişkin konular olmak üzere bütün konularda Bölgeler Komitesinden görüş isteyebilir. Sınırötesi işbirliğine ilişkin konulara Amsterdam Antlaşması ile getirilen yeni düzenlemenin sonucunda vurgu yapılmıştır. Sözkonusu madde uyarınca ekonomik girişimler, altyapı, kültür ve çevre koruma gibi kimi görevleri yerine getirirken bölgeler ve yerel yönetimler birbirleriyle sınırötesi işbirliğinde bulunabilir. Bölgeler Komitesine ihtiyari nitelikte olsa da görüş bildirme yetkisinin tanınması, tarım, işgücünün serbest dolaşımı, tüketicinin korunması, sanayi, yatırım ve teknolojinin geliştirilmesi gibi bölgeleri yakından ilgilendirebilecek konularda Bölgeler Komitesine AB'nin karar alma birimlerinde sesini duyurabilme olanağı tanımaktadır. Bu yöndeki düzenleme İspanya, İtalya, Almanya, Avusturya ve Belçika gibi ölkelerde önemli etkilere sahiptir. Zira bu ölkelerdeki eyaletlerin veya bölgelerin tarım, teknoloji, sanayi gibi konularda geniş yetkilerinin olması onların çıkarlarının gözetilmesini gerektirir (Esen, 2004:116- 117).

AB kurumları içinde AB Komisyonu 1995’den beri sıklıkla Bölgeler Komitesinden görüş istemektedir. Bu hususta AB Komisyonu üç ölçüt belirledi. Bu ölçütler bir politikanın yürütülmesinin yerel yönetimlere düşmesi, tasarlanan düzenlemenin doğrudan yerel ve bölgesel yönetimleri etkilemesi ve AB faaliyetinin bölgelere göre farklı etkilere sahip olmasıdır. Bölgeler Komitesinin görüşleri hukuki olmasa da politik sonuçlar üretir. AB Komisyonu Bölgeler Komitesinin görüşlerine ilişkin ne yapıldığına dair düzenli olarak yayınladığı raporlarda Bölgeler Komitesinin görüşlerini değerlendirmektedir. Bölgeler Komitesinin görüşünün hukuki, mali vb. yönlerden neden dikkate alınması veya alınamaması gerektiği üzerinde durmaktadır. AB Komisyonu, gelecekteki çalışmalarında ve kararlarında Bölgeler Komitesinin görüşlerini dikkate alacağını ortaya koyarken Bölgeler Komitesi kendi görüş/kararlarının etkisi konusunda değerlendirme yapmaktadır. Diğer bir ifade ile komite, görüş ve kararlarının AB kurumlarının nihai kararlarını nasıl etkilediğini incelemektedir (Noureau, 2011:238).

AB antlaşmalarına göre kendiliğinden de uygun gördüğü her konuda görüş bildirme imkanına sahip olan Bölgeler Komitesi bölgesel ve yerel çıkarlarla ilgisi olmayan hususlarda da pozisyon belirleyebilir. Nitekim Bölgeler Komitesinin antlaşmalardan kaynaklanan bu yetkisini uygulamada çeşitli güncel siyasal ve toplumsal sorunlarda kullandığı görülmektedir. Ayrıca Bölgeler Komitesi, AB işleyişı ve vizyonu ile ilgili değerlendirmeler de yapmaktadır (Esen, 2004:118; Kada, 2010:38).

Bölgeler Komitesi 21 Nisan 2009 tarihinde yayınlamış olduğu deklarasyonda misyon ve vizyonu ile ilgili hususları kamuoyu ile paylaşmıştır. Deklarasyona göre kendisini “*yerel ve bölgesel temsilcilerin Avrupa Birliđi meclisi*” olarak nitelendiren Bölgeler Komitesi, Avrupa bütünleşmesinde yerel ve bölgesel yönetimlerin katkısını ön plana çıkarmaktadır. AB nezdinde yerel ve bölgesel yönetimlerin kurumsal temsilini sağlayan Bölgeler Komitesi görev alanını yerel ve bölgesel otoriteleri karar süreçlerine dahil ederek vatandaşların yönetime en iyi şekilde katılımını sağlamak olarak tanımlıyor. Bölgeler Komitesi çok düzeyli yönetişimi hedeflemekte ve demokrasi ile Avrupa vatandaşlığının yerleşmesine katkı sağladığı kanaatini taşımaktadır. Diğer yandan yerellik ve orantılılık prensiplerine saygı gösterilmesini isteyerek yerel ve bölgesel yönetimlerin özerkliğini savunmaktadır. Üye devletlerin yerel ve bölgesel birimleri arasında işbirliğini teşvik ettiği gibi aday ülke ve muhtemel aday ülkelerle işbirliğini savunmaktadır. AB içindeki konumunu “*bölgeler, kentler ve belediyelerde AB’nin büyükelçileriyiz ve bu yönetimlerin Avrupa Birliđi tartışmalarında sözcüleriyiz*” ifadesiyle ortaya koymaktadır (Comité des Régions, Déclaration de mission, 21 Nisan 2009).

Bölgeler Komitesi 2015-2020 dönemi için genel kurulca kabul edilen politik öncelikler belirlemiştir. Bu öncelikleri aşağıda belirtildiği üzere beş başlık altında toplamıştır (cor.europa.eu/fr/activities/pages/priorities.aspx):

1-AB Ekonomisi İçin Yeni Bir Başlangıç: Bu başlık altında Bölgeler Komitesi AB düzeyinde yürütölen ekonomi politikalarının başarisında yerel ve bölgesel yönetimlerin katkısının ihmal edilmemesi ve AB yatırımlarıyla yerel ihtiyaçlar arasındaki uyumun gözetilmesi gereğine dikkat çekmektedir. Sürdürülebilir bir ekonomik büyümenin sağlanmasında yereldeki iyi uygulama örneklerinin dikkate alınması ve yeni teknolojiler kullanılmasını tavsiye etmektedir.

2-AB Yasamasının Coğrafî Büyüklüğü Önemlidir: Bu başlık altında Bölgeler Komitesi AB yasalarının çok geniş bir alanda etki gösterdiğini hatırlatarak yasaların bilhassa kentlerdeki etkilerini incelemeye odaklanacağını beyan etmektedir. Ayrıca Bölgeler Komitesi, kent ile kırsal arasındaki gelişmişlik farkının azaltılmasına yönelik veri ve bilgileri AB yetkili birimlerince paylaşmayı düşünmekte ve sınırötesi işbirliğinin teşvik edilmesini savunmaktadır. Uyum politikasının AB için önemini farkında olduğuna değinen komite, sözkonusu politikanın kendi öncelikleri arasında olduğunu vurgulamaktadır.

3-Basitleşmiş ve Daha Fazla Bağlanmış Avrupa: Bu başlık altında Bölgeler Komitesi AB politikalarının hazırlanmasında yerel yönetimlerin rolünü geliştirmeye çalışacağını deklare etmektedir. Bir taraftan AB'nin sağladığı avantajları yerel düzeyde ilgililerle paylaşırken diğer taraftan işletme çevrelerini daha uygun hale getirecek politikalara odaklanacağını söylemektedir.

4-AB İçinde ve Dışında İstikrar ve İşbirliği: Bu başlık altında Bölgeler Komitesi, uluslararası ve bölgesel düzeyde istikrara katkı sağlamak için Orta Avrupa ve Hazar ölkeleri olan Ermenistan, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna ile siyasi ve ekonomik bağların gelişiminin teşvik edilmesini hedeflemektedir. Bölgeler Komitesi bu hedefinin yanında Avrupa-Akdeniz bölgelerine yönelik politik önceliklerini gündemine almayı planlamakta ve AB'ye aday ölkelerin üyeliğe hazırlanmalarında yardımcı olmayı istemektedir.

5-Vatandaşların Avrupası Geleceğin Avrupasıdır: Bu başlık altında Bölgeler Komitesi yerel ve bölgesel yönetimler, vatandaşlar ve Avrupa kurumları arasındaki güçlü bir diyalogun önemine dikkat çekmektedir. Tesis edilecek güçlü bir diyalog sayesinde AB'nin vatandaşların yaşamlarına sağlayacağı olumlu katkıların anlatılmasına çalışacağını belirtmektedir.

Görüldüğü üzere AB politikalarının önemli bir kısmının muhatabı olarak yerel ve bölgesel yönetimler Bölgeler Komitesi aracılığıyla uygulamada sorumluluk almaktadır. Bölgeler Komitesi yayınlamış olduğu çeşitli görüş, rapor, deklarasyon ve politik önceliklere ilişkin belgelerde gerek AB'nin hedeflerine ilişkin önerilerde bulunmuş gerekse de yerellik ilkesi ile yerel ve bölgesel yönetimlerin AB içerisinde gittikçe daha fazla önemsenmesinin yolunu açmıştır. Bölgeler Komitesi'nin gelecek projeksiyonlarında ortaya koyduğu hususlar incelendiğinde AB kurumlarının komiteyle yapacağı işbirliğinin önemi AB politikalarının başarısını doğrudan etkileyecek olmasıyla yakından ilişkilidir. AB kurumları ile Bölgeler Komitesi arasındaki yapıcı bir ilişkinin ekonomik kalkınma, yasama süreçlerinin kalitesi ve bölgesel uyumun tesisinde sağlayacağı olumlu katkı yadsınamaz. Yerel demokrasinin güçlenmesi ve AB'ye olan güvenin artmasında Bölgeler Komitesinin etkili bir pozisyonda olduğu ihmal edilemeyecek bir olgudur. Bölgeler Komitesi bir yandan vatandaşların beklenti ve taleplerini AB kurumlarına iletirken diğer yandan AB kararlarının vatandaş nezdinde destek bulması için çalışmaktadır. Yerel halkının bilgilendirilmesi ve onların desteğinin sağlanmasında AB'ye yardımcı olmaktadır.

Sonuç

Yerel ve bölgesel yönetimlerin AB karar süreçlerine resmi katılımı Bölgeler Komitesi aracılığıyla gerçekteşmektedir. AB kurumlarıyla vatandaşlar arasında aracılık vazifesi gören Bölgeler Komitesi farklı ülkelerden gelen temsilcilerin birikimlerini ortaya koymalarına fırsat tanımaktadır. Bu birikimlerin ortak bir zeminde birleştirilmesi ve kullanılmasını sağlamak üzere bölgesel ve yerel düzeyde resmi işbirlikleri kurulmaktadır. Bölgeler Komitesi, yerel ve bölgesel yönetimlere ortak sorun ve beklentiler karşısında beraberce çalışma imkanı sağladığı gibi AB içinde ortak bir politikanın belirlenmesinde katkı sağlamaktadır. AB kurumlarının yasama süreçlerinde gerek zorunlu danışma usulü gerekse de ihtiyari danışma usulü yoluyla Bölgeler Komitesiyle temas kurması AB'nin karar ve politikalarının yerindeliğini güçlendirmektedir. Bölgeler Komitesi, bizzat inisiyatif kullanma yoluyla da AB politikalarının gelecekte şekillenmesine katkıda bulunmaktadır.

Bölgeler Komitesinin etkinliğinin sınırlı kaldığı iddiasıyla AB kurumsal yapısındaki mevcut statüsüne ilişkin tartışmalar devam etmektedir. AB mevzuatına göre Bölgeler Komitesi danışma organıdır. Bölgeler Komitesinin istışari karar alma gücüne sahip olmasının onun AB içindeki konumunu zayıflattığı kanaati hakimdir. Bölgeler Komitesi, çeşitli zamanlardaki resmi açıklamalarda bu yönde tespitler yapmış ve AB kurumu haline gelmek

istediğini belirtmiştir. Bu hususta bilhassa AB Parlamentosu'nun gösterdiği direnci aşmanın kolay olmadığı görölmektedir. AB kurumu haline gelmek için verdiği mücadele olumlu sonuçlanmamış olsa bile Bölgeler Komitesi bu süreçte çeşitli hukuki kazanımlar elde etmiştir. AB Antlaşmalarında yapılan değişikliklerle ilk kurulduğu dönemden günümüze kadar Bölgeler Komitesinin yetkileri arttırılmıştır. Mevzuat değişiklikleri neticesinde Bölgeler Komitesine AB yargı organları önünde dava açma hakkı tanınmıştır. Bu değişiklikle birlikte kendisini yerellik ilkesinin bekçisi olarak gören Bölgeler Komitesi, AB kurumlarınca yürürlüğe koyulan karar ve uygulamaları yargısal denetimden geçirme imkanına kavuşmuştur.

Kaynakça

BRİCAULT, Jean-Michel (2014), "Les Travaux du Comités des Régions", *Annales Des Collectivités Locales*, Année, 34, s.577-583, http://www.persee.fr/doc/coloc_2111-8779_2014_num_34_1_2855 (Eriřim Tarihi: 09/02/2018).

COMİTE des REGİONS (2009), Déclaration de mission, Bruxelles, le 21 avril 2009, <https://cor.europa.eu/en/about/Documents/Mission%20statement/FR.pdf> (Eriřim Tarihi:09/02/2018).

DEMİRAL, Berkan (2006), "Avrupa Birliği ve Türkiye'de Bölge, Bölgeselleşme, Bölgecilik ve Bölge Yönetimleri" **Avrupa Perspektifinde Yerel Yönetimler** (içinde), Editörler: Hüseyin ÖZGÜR ve Bekir PARLAK, Alfa Aktüel, s.129-169.

ESEN, Selin (2004), "Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi", *AÜSBF Dergisi*, Sayı 59-4, s.89-122.

KADA, Nicolas (2010), **Les Collectivités Territoriales dans l'Union Européenne. Vers une Europe Décentralisée?** PUG, Grenoble.

KELEş, Ruşen (1997), "Bölge Gerçeği ve Avrupa", *Planlama dergisi*, 1997/1, s.17-21.

KELEş, Ruşen ve MENGİ, Ayşegöl (2017), **Avrupa Birliğinin Bölge Politikaları**, 2.Basım, Cem Yayınevi, İstanbul.

NOUREAU, Aurélie (2011), *L'union Européenne et Les Collectivités Locales*, Thése de Doctorat, Université de La Rochelle, <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel00590966/document>, (Eriřim Tarihi:18/08/2017).

UCLG-MEWA (IULA-EMME) (2005), **Yerel Yönetimlerin Avrupa Birliği İçindeki Yeri ve İşlevleri**, Birmat Ltdşti, İstanbul.

ÖZER, M.Akif (2006), **Avrupa Birliği Yolunda Türk Kamu Yönetimi**, Platin Yayıncılık, Ankara.

STUTH, Reinhard (2006), “AB Bölgeler Komitesinin Rolü ve Görevleri”, **Avrupa Birliği ve Yerel Yönetimler** (içinde), Konrad-Adenauer-Stiftung Yayını, Ankara, s.15-26.

İnternet Kaynakları

Rapport de La Commission au Parlement Européen, au Conseil, au Comité Économique et Social Européen et au Comité des Régions Ma région, mon Europe, notre futur: Septième rapport sur la cohésion économique, sociale et territoriale, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0583&from=FR> (Eriřim Tarihi:02/01/2018).

L'état de l'Union européenne: la perspective des régions et des villes, Discours de Karl-Heinz Lambertz Président du Comité européen des régions, <https://cor.europa.eu/en/about/president/Documents/The%20State%20of%20the%20European%20Union%20-%20the%20view%20of%20Regions%20and%20Cities/Seeing%20Europe%20from%20the%20local%20perspective-fr.pdf>, (Eriřim Tarihi:02/01/2018).

cor.europa.eu/fr/activities/pages/about-consultations.aspx (Erişim Tarihi:26/12/2017).

cor.europa.eu/fr/activities/pages/cor-at-work.aspx (Erişim Tarihi:26/12/2017).

cor.europa.eu/fr/activities/pages/priorities.aspx (Erişim Tarihi:26/12/2017).

cor.europa.eu/fr/activities/pages/bureau.aspx (Erişim Tarihi:26/12/2017).

cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/commissions.aspx (Erişim Tarihi:26/12/2017).

cor.europa.eu/fr/about/secretary-general/Pages/secretary-general.aspx (Erişim Tarihi:26/12/2017)

cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=CİVEX (Erişim Tarihi:28/12/2017).

cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=COTER
(Erişim Tarihi:28/12/2017).

cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=EKON (Erişim Tarihi:28/12/2017).

10- cor.europa.eu/fr/activities/commissions/pages/cor-commissions.aspx?comm=ENVE
(28/12/2017).

<http://cor.europa.eu/en/documentation/brochures/Documents/European%20Committee%20of%20the%20Regions%20at%20a%20glance/3209-leaflet%20FR%20lowres.pdf> (Erişim Tarihi:26/12/2017).